

Tonga

**LAO FAKAANGAANGA
(FAKATONUTONU) KI HE NGA AHI
PISINISI 'A E PULE'ANGA 2021**

LAO FAKAANGAANGA (FAKATONUTONU) KI HE NGAAHI PISINISI 'A E PULE'ANGA 2021

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Kupu

1	Hingoa nounou mo e 'uhinga'i lea.....	5
2	Fakatonutonu 'a e kupu 2.....	5
3	Fakatonutonu 'a e kupu 4.....	6
4	Fakatonutonu 'a e kupu 4A.....	7
5	Fakatonutonu 'a e kupu 5.....	7
6	Kupu 5A mo 5B fo'ou.....	7
7	Tanaki atu 'a e Konga IIA fo'ou.....	9
8	Kupu 7A mo e 7B fo'ou.....	10
9	Kupu 10A fo'ou.....	11
10	Fakatonutonu 'a e kupu 11.....	13
11	Kupu 11A fo'ou.....	13
12	Kupu 11B fo'ou.....	14
13	Kupu 13A mo e 13B fo'ou.....	14
14	Fakatonutonu 'a e kupu 14.....	16
15	Fakatonutonu 'a e kupu 16.....	18
16	Fakatonutonu 'a e kupu 18.....	18
17	Fakatonutonu 'a e kupu 20.....	18
18	Fakatonutonu 'a e kupu 21.....	19
19	Fakatonutonu 'a e kupu 22.....	19
20	Fakatonutonu 'a e kupu 26.....	20
21	Fakatonutonu 'a e kupu 28.....	20
22	Fakatonutonu 'a e kupu 32.....	20
23	Fakatonutonu 'a e Tepile.....	20

FAKAMATALA FAKAMAHINO

22

Tonga

LAO FAKAANGAANGA (FAKATONUTONU) KI HE NGAAHI PISINISI 'A E PULE'ANGA 2021

KO E LAO FAKAANGAANGA KE FAKATONUTONU 'A E LAO KI HE
NGAAHI PISINISI 'A E PULE'ANGA [VAHE 14.03]

‘OKU TU’UTU’UNI ‘e he Tu’i mo e Fale Alea ‘o Tonga ‘i he Fakataha Alea ‘o e
Pule’anga ‘o pehe:

1 Hingoa nounou mo e ‘uhinga’i lea

- (1) ‘E ui ‘a e Lao ni ko e Lao Fakaangaanga (Fakatonutonu) ki he Ngaahi Pisinisi
'a e Pule'anga 2021.
- (2) Kuo pau ke ui ‘i he Lao ni, ‘a e Lao ki he Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga [Vahe
14.03], ‘i hono fakatonutonu, ko e “Tefito’i Lao”.

2 Fakatonutonu ‘a e kupu 2

‘Oku fakatonutonu ‘a e kupu 2 ‘o e Tefito’i Lao –

- (a) ‘i he ‘uhinga ‘o e “**ngaue faka’akauni ‘oku ngaue’aki fakalukufua**”
‘aki hono tamate’i ‘a e kupu’i lea ko e “‘oku ‘uhinga ki he ngaahi tu’unga
mo e founa ‘oku tu’utu’uni ‘e he Minisita ‘i he ngaahi Tu’utu’uni” pea
fetongi ‘aki ‘a e “‘oku ne ma’u ‘a e ‘uhinga tatau ‘i he Lao ki hono Pule’i
‘a e Pa’anga ‘a e Pule’anga, ‘i hono fakatonutonu;”;

- (b) 'aki hono tamate'i 'a e 'uhinga 'o e "kautaha fekau'aki" pea fetongi 'aki eni –
- "kautaha fekau'aki"** 'oku ne ma'u 'a e 'uhinga 'oku fakamatala 'i he kupu 5B 'i he fekau'aki mo ha kautaha pule;";
- (c) 'i he 'uhinga 'o e **"ngaahi totongi 'a e taha ngaue'aki"** 'i he tatau faka-Tonga pe 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea ko e **"'a e taha"**;"; pea
- (d) 'aki hono fakahu 'a e ngaahi 'uhinga fo'ou ko eni 'i hono tu'unga totonu –

"Lao" 'oku 'uhinga ki he Lao ki he Ngaahi Pisinisi 'a e Pule'anga, 'i hono fakatonutonu;

"CEO 'o e Potungaue" 'oku 'uhinga ki he 'Ofisa Pule Ngaue 'oku ne tokangaekina 'a e Potungaue ki he Ngaahi Pisinisi 'a e Pule'anga;

"pule" 'oku ne ma'u 'a e 'uhinga 'i he kupu 5A;

"talekita" 'oku 'uhinga ki ha taha kuo fokotu'u 'i he Lao ni pe ki ha Lao kehe ko e talekita 'o ha poate 'o ha pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki;

"sino fakakautaha" 'oku 'uhinga ki ha sino fakalao, ngaahi kautaha, kautaha pe sino 'i kautaha kehe;

"Lao pule" ki he pisinisi 'a e pule'anga 'oku fokotu'u 'i ha Lao, 'oku 'uhinga ki he Lao 'a ia 'oku fokotu'u ai pe mei ai;

"kautaha pule" 'oku ne ma'u 'a e 'uhinga 'oku fakamatala 'i he 5B 'i he fekau'aki mo ha kautaha fekau'aki;

"Potungaue" 'oku 'uhinga ki he Potungaue 'oku ne tokangaekina 'a e Ngaahi Pisinisi 'a e Pule'anga;

"ngaahi tu'utu'uni" 'oku 'uhinga ki ha tu'utu'uni 'oku fakahoko 'i he Lao ni;".

3 Fakatonutonu 'a e kupu 4

'Oku fakapekia 'a e kupu 4 'o e Tefito 'i Lao pea fetongi 'aki 'a e kupu fo'ou ko eni –

"4 Ngaahi Taumu'a Tefito

- (1) Ko e taumu'a tefito 'o ha pisinisi 'a e pule'anga ke hoko ko ha pisinisi lelei.
- (2) Kuo pau ke fakahoko 'e he pisinisi 'a e pule'anga 'a 'ene pisinisi mo e ngaahi ngaue 'aki 'a e 'amanaki ki ha pisinisi 'e lelei.
- (3) 'E hoko ha pisinisi 'a e pule'anga ko ha pisinisi lelei 'o kapau 'e fakahoko lelei pea ma'u ha tupu 'i he fakatatau ki he ngaahi pisinisi 'i he sekitoa taautaha.
- (4) Ko e kupu ni 'oku ne –

- (a) ma'olunga hake 'i ha me'a 'oku 'i he konisitutone 'o e pisinisi 'a e pule'anga pe 'i ha lao kuo tohi 'oku ne fokotu'u ha sino ko e pisinisi 'a e pule'anga; pea
- (b) 'ikai uesia 'a e fakalao pe fakahoko 'o ha alepau pe ngaue kehe kuo kau atu ki ai ha pisinisi 'a e pule'anga."

4 Fakatonutonu 'a e kupu 4A

'Oku fakatonutonu 'a e kupu-si'i 4A(4) 'o e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e lea ko e "fiemalie 'a e Potungaue Pa'anga" 'i he hili 'a e lea ko e "I ha" 'i he laine 'uluaki.

5 Fakatonutonu 'a e kupu 5

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 5 'o e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e tu'utu'uni ko eni 'i he hili 'a e kupu-si'i (2) lolotonga –

“Ka kuo pau kuo fakakakato 'e he kotoa 'o e ngaahi sino ke tanaki atu ki he Tepile, 'a e ngaahi fiema'u ki hono fa'u ha pisinisi 'a e pule'anga 'i he kupu 7A.”

6 Kupu 5A mo 5B fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'i he hili pe 'a e kupu 5 lolotonga 'a e kupu 5A mo 5B fo'ou ko eni –

“5A Pule'i 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga

- (1) Koe'uhi ko e ngaahi taumu'a 'o e Lao ni, 'oku pule'i 'e he Pule'anga ha pisinisi 'a e pule'anga kapau ko e kautaha ko ia 'oku ne –
 - (a) ma'u 'a e ngaahi 'inasi 'o e kautaha 'oku 'ikai ma'ulalo ange 'i he 50%; pe
 - (b) ma'u 'a e mafai ke fakahoko pe pule'i 'a hono fakahoko 'o e ngaahi totonu paloti 'oku ne ma'u, pe ma'u 'a e mafai ke tukuange atu, pe pule ki hono tukuange, 'a e ngaahi 'inasi 'o e kautaha 'oku 'ikai ma'ulalo ange 'i he 50%; pea 'i hono ngaue'aki 'a e 'uhinga ni, kuo pau ke fakakaukau'i 'a e malava ko ia ke ngaue'aki kae 'ikai ko e founga fakalao 'o e ngaahi fokotu'utu'u ko ia.
- (2) 'Oku pule'i 'e he Pule'anga ha pisinisi 'a e pule'anga kuo fa'u 'e ha Lao pe ha sino fakakautaha 'a ia 'oku 'ikai kau ai ha ma'u 'inasi kapau –
 - (a) 'oku pule'i 'e he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, 'a e fa'unga 'o e kau memipa pe kau talekita 'o e sino fakakautaha;

- (b) 'oku fiema'u ke tali 'e he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, ki hono fokotu'u 'o ha taha ko e memipa pe talekita 'o e sino fakakautaha; pe
- (c) 'oku ma'u 'e he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, 'a e mafai pe tu'unga malava ke fakapapau'i 'a e ola 'o e ngaahi tu'utu'uni fekau'aki mo e pule'i 'o e sino'i kautaha pe ko 'ene ngaahi tu'utu'uni ngaue fakapa'anga mo fakangaue.

5B Kautaha fekau'aki mo e kautaha pule

- (1) Koe'uhi ko e ngaahi taumu'a 'o e Lao ni, 'oku hoko ha kautaha ko ha kautaha fekau'aki 'o ha kautaha kehe (kapau ko e kautaha pule ko ha pisinisi 'a e pule'anga) 'o kapau pe –
 - (a) ko e pisinisi 'a e pule'anga –
 - (i) 'oku ne pule'i 'a e fa'unga 'o e poate 'a e kautaha;
 - (ii) 'oku ne ma'u 'a e mafai pe tu'unga malava ke fakahoko, pe pule'i 'a hono fakahoko 'o 'ikai ma'ulalo ange 'i he vahe ua 'a e lahi taha 'o e ngaahi paloti 'a ia 'e lava 'o fakahoko 'i ha fakataha 'a e kautaha;
 - (iii) 'oku ne ma'u 'o lahi ange 'i he vahe ua 'o e ngaahi 'inasi kuo tukuange atu 'e he kautaha, kehe ange mei he ngaahi 'inasi 'oku 'ikai ma'u ai 'a e totonu ke kau 'i he fakahoko ngaue 'o lahi ange 'i ha mahu'inga pau 'i hano tufaki 'o e ngaahi tupu pe ko e sino'i pa'anga; pe
 - (iv) 'i ai ha'ane totonu ke ne ma'u 'o 'ikai ma'ulalo ange 'i he 50% 'i he tiviteni kotoa pe 'oku totongi atu ki he ngaahi 'inasi kuo tuku atu 'e he kautaha, kehe ange mei he ngaahi 'inasi 'oku 'ikai ma'u ai 'a e totonu ke kau 'i he fakahoko ngaue 'o lahi ange 'i ha mahu'inga pau 'i hano tufaki 'o e ngaahi tupu pe ko e sino'i pa'anga.
- (2) 'Oku hoko ha pisinisi 'a e pule'anga ko e kautaha pule 'o ha kautaha kehe 'o kapau pe ko e kautaha kehe ko ia ko 'ene kautaha fekau'aki.
- (3) Kuo pau ko e pisinisi 'a e pule'anga ke 'ikai –
 - (a) lesisita ha kautaha fekau'aki pe ha fa'ahinga kautaha kehe pe sino'i kautaha; pe
 - (b) kau ki ha aleapau ke fokotu'u 'a hono fakahoko ha ngaue fakataha,
 ka 'ikai tali 'e he Minisita pe 'i he loto ki ai 'a e Kapineti.

- (4) Kuo pau ke faitatau 'a e ngaahi tu'utu'uni 'o ha kautaha fekau'aki 'o ha pisinisi 'a e pule'anga mo e Lao ni, ngaahi tu'utu'uni pe konisitutone.”.

7 Tanaki atu 'a e Konga IIA fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e Konga IIA 'i he hili pe 'a e kupu 6 lolotonga –

“KONGA IIA – PULE'I

6A Minisita

- (1) 'Oku tokangaekina 'e he Minisita 'a e pule'i 'o e Lao ni.
- (2) 'E ngofua ke 'oatu 'e he Minisita 'a e tu'utu'uni ngaue 'oku faitatau ki he Lao ni pe ha Lao kehe, ki he –
 - (a) CEO 'o e Potungaue pe ha 'ofisa kehe 'o e Potungaue; pe
 - (b) ngaahi poate 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga.

6B Vahe'i 'o e Ngaahi Mafai

'E ngofua ke vahe'i 'e he Minisita 'i ha tohi ki he CEO 'o e Potungaue ha taha 'o e ngaahi fatongia 'o e Minisita 'i he Lao ni.

6C Ngaahi fatongia 'a e Potungaue

- (1) 'Oku kau ki he Potungaue 'a e CEO 'o e Potungaue mo ha kau 'ofisa mo e kau ngaue kehe kuo fokotu'u 'i he Lao ki he Ngaue Fakapule'anga.
- (2) 'Oku tokangaekina 'e he Potungaue 'a e ngaahi ngaue kuo tu'utu'uni pea mo hono fakahoko 'a e ngaahi ngaue ki hono pule'i ma'ae ma'u 'inasi 'i he fekau'aki mo e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'i he tu'utu'uni mo e mafai 'o e Minisita.
- (3) Kuo pau ki he Potungaue ke ne 'oatu ha fekumi fakangaue fakapa'anga, fakakomesiale, mo fakalao mo e ngaahi tu'utu'uni fakapule'anga pe fale'i kehe ange ki he Minisita 'i ha me'a 'oku felave'i mo hono fakahoko 'a e ngaahi totonu mo e ngaahi mafai 'a e Minisita 'i he Lao ni, ko e ngaue, fakahoko ngaue mo hono pule'i 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga.
- (4) Kuo pau ko e ngaahi ngaue 'oku tu'utu'uni fekau'aki mo e ngaue, fakahoko ngaue mo hono pule'i 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'e he Potungaue 'oku kau ki ai kae 'ikai fakangatangata ki he ngaahi me'a ko eni –
 - (a) ngaahi palani pisinisi, ngaahi lipooti vaeua ta'u mo fakata'u 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga pe ki ha fa'ahinga lipooti kehe 'oku fiema'u 'e he Lao ni;
 - (b) fakahoko ngaue 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga fakatatau ki he 'enau ngaahi taumu'a tefito, ngaahi taumu'a

fakapisinisi, mo e ngaahi taumu'a mo e ngaahi tu'unga 'o e fakahoko ngaue;

- (c) faipau ki he Lao ni 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (d) vakai'i 'o e Lao ni mo e ngaahi tu'utu'uni pea mo fakahoko 'a e ngaahi fatongia mo e ngaahi ngaue fakalao kotoa;
- (e) ngaahi fokotu'u 'oku felave'i mo e ngaahi ngaue fakapa'anga lalahi 'o kau ai 'a e ngaahi aleapau lalahi 'oku kau atu ki ai 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (f) ko hono fakatau atu mo hono tuku atu ke fakalele taautaha 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (g) founga lelei taha 'oku fakahoko 'e he ngaahi pisinisi 'a e pule'anga ki hono poupou'i mo fakalelei'i 'a e fakahoko lelei mo e tuku atu 'a e ngaahi ngaue, pea ki hono fakalelei'i 'a hono fakahoko 'a e ngaue;
- (h) sivi'i 'a e tu'unga fakahoko ngaue 'a e poate 'o e kau talekita 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga mo toe vakai'i 'a e tu'unga fakahoko ngaue 'a e kau 'Ofisa Pule Ngaue 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (i) fakahoko ngaue fakalukufua 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (j) ngaahi no mo e ngaahi malu'i 'a e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga;
- (k) ngaahi fakatu'utamaki 'oku fekau'aki mo e sekitoa 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'e ala lava 'o uesia ai 'a e 'inivesi 'a e Pule'anga 'i he ngaahi pisinisi 'a e pule'anga; mo
- (l) ngaahi fatongia kehe pe ngaue 'i he Lao ni pe 'oku tu'utu'uni 'i he ngaahi tu'utu'uni.

6D 'Ofisa Pule Ngaue 'o e Potungaue

Kuo pau ki he CEO 'o e Potungaue ke ne ma'u 'a e ngaahi mafai 'oku fiema'u ke fakangofua ia ke ne fakahoko lelei 'a e ngaahi ngaue 'o e Potungaue 'i he Lao ni.”.

8 Kupu 7A mo e 7B fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu 7A mo e 7B 'i he hili pe 'a e kupu 7 lolotonga –

“7A Fokotu'u 'o ha pisinisi 'a e pule'anga

- (1) 'E ngofua ke fokotu'u ha pisinisi 'a e pule'anga 'i ha Lao.
- (2) Fakatatau ki he Lao ni, kuo pau ko e pisinisi 'a e pule'anga –

- (a) ke 'i ai ha'ane fokotu'utu'u pisinisi, kuo tali 'e he Kapineta, kapau ko ha kautaha pe sino fakakautaha fo'ou kuo fokotu'u;
 - (b) ko ha kautaha kuo fokotu'u 'i he Lao ki he Ngaahi Kautaha; pea
 - (c) ke 'i ai ha'ane palani pisinisi ki hono kamata.
- (3) 'E ngofua ki he Minisita 'i he loto ki ai 'a e Kapineta, ke lesisita ha sino fakakautaha 'aki 'a e fokotu'utu'u ke hoko 'a e sino fakakautaha ko ha pisinisi 'a e pule'anga.

7B Tu'utu'uni ki he ngaahi koloa mo e ngaahi mo'ua ke tuku atu ki he ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'oku fo'ou

- (1) 'E ngofua ki he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e Kapineta, 'i he fokotu'u 'o ha pisinisi 'a e pule'anga, ke tu'utu'uni 'i ha tohi ko e ngaahi koloa mo e ngaahi mo'ua 'o e Pule'anga 'oku fakamahino, pe 'o ha pisinisi 'a e pule'anga makehe, ke tuku atu pe tauhi 'i he kautaha ko ia ke fakahoko ia 'i he 'aho kuo fakamahino 'i he tu'utu'uni.
- (2) 'E ngofua ki he Minisita ke ne fakahoko ha tu'utu'uni 'o lahi ange 'i he taha (1) 'i he kupu-si'i (1) 'o fekau'aki mo ha pisinisi 'a e pule'anga kuo fokotu'u fo'ou.
- (3) 'Oku ma'u 'e he tu'utu'uni 'i he kupu ni 'a e mafai ke tuku 'a e ngaahi koloa mo e ngaahi mo'ua ko ia 'i ha pisinisi 'a e pule'anga, fakatatau ki he tu'utu'uni, kimu'a hono fakahoko ha fakapapai 'i makehe 'oku fokotu'u atu 'i he Ngaahi Tu'utu'uni.
- (4) Kuo pau ki he Minisita ke pulusi 'i loto 'i he mahina 'e 1 'o e fakahoko 'o e tu'utu'uni 'i he kupu ni, 'a e tu'utu'uni ko ia 'i he Kasete 'a e Pule'anga, 'o fakamahino ai 'a e ngaahi koloa mo e ngaahi mo'ua kuo hiki pe ma'u totonu 'i he pisinisi 'a e pule'anga.
- (5) 'I hono ma'u mai 'a e Kasete 'a e Pule'anga kuo foaki 'i he kupu-si'i (4), kuo pau ke fakaha mo 'oatu 'e he Potungaue ki he pisinisi 'a e pule'anga 'oku fekau'aki mo ia 'i he vave taha 'e ala lava.
- (6) Kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga 'oku felave'i mo ia, 'i hono ma'u 'a e Kasete, ke ne 'oatu ki he Failesisita 'o e Ngaahi Kautaha pe ha taha felave'i kehe ki he taumu'a ke fakahoko 'a e tu'utu'uni ko ia."

9 Kupu 10A fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu 10A fo'ou 'i he hili pe 'a e kupu 10 lolotonga 'o pehe –

"10A Kuo pau ke tali 'e he Minisita 'a e ngaahi ngaue tefito

- (1) Kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga ke fakakau 'i he'enua palani pisinisi 'a e ngaahi ngaue kotoa 'a ia 'e fiema'u ki ai 'a e loto ki ai 'a e Minisita.
- (2) Kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga ke kole 'a e tali 'a e Minisita ki ha fa'ahinga fakatonutonu ki 'ene ngaahi tu'utu'uni ngaue lolotonga pe fo'ou kimu'a pea toki ngaue'aki.
- (3) Kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga ke 'ikai fakahoko 'a e ngaahi ngaue ko eni 'o 'ikai 'uluaki loto ki ai 'a e Minisita pea mo loto ki ai 'a e Kapineti –
 - (a) ke fakatupunga ha mo'ua kapau ko e mahu'inga fakakatoa 'o e ngaahi mo'ua 'o e pisinisi 'a e pule'anga ko ia (kau ai 'a e mo'ua 'oku fokotu'u atu) 'oku 'ikai ma'ulalo 'i he 30% 'o e mahu'inga fakakatoa 'o e ngaahi koloa 'a e pisinisi 'a e pule'anga 'a ia 'oku ha 'i he 'ene fakamatala pa'anga fakamuimui taha kuo 'atita'i;
 - (b) 'inivesi ha fa'ahinga mahu'inga 'i tu'apule'anga;
 - (c) fakatau mai pe loto ke fakatau mai, pe na'e ta'e'amanekina pe 'ikai, ha koloa ko e tatau hono mahu'inga 'oku 'ikai ma'ulalo ange 'i he 30% 'o e mahu'inga fakakatoa 'o e ngaahi koloa 'a e pisinisi 'a e pule'anga kimu'a 'a e ma'u mai ko ia 'oku ha 'i he fakamatala pa'anga fakamuimui taha kuo 'atita'i 'a e pisinisi 'a e pule'anga ko ia;
 - (d) ke tuku atu, pe loto ke tuku atu, pe na'e ta'e'amanekina pe 'ikai ha koloa ko e tatau hono mahu'inga 'oku 'ikai ma'ulalo ange 'i he 30% 'o e mahu'inga fakakatoa 'a e ngaahi koloa 'o e pisinisi 'a e pule'anga 'oku ha 'i he 'ene fakamatala pa'anga fakamuimui taha kuo 'atita'i;
 - (e) fakahoko ha ngaue 'oku pe ngali te ne ma'u 'a e mafai ke ma'u ai 'e he pisinisi 'a e pule'anga ha ngaahi totonu, ngaahi kaunga pe ngaahi fatongia pe ngaahi mo'ua ko e tatau hono mahu'inga 'oku 'ikai ma'ulalo ange 'i he 30% 'o e mahu'inga fakakatoa 'a e ngaahi koloa 'o e pisinisi 'a e pule'anga 'a ia 'oku ha 'i he 'ene fakamatala pa'anga fakamuimui taha kuo 'atita'i;
 - (f) fakahoko ha 'inivesi pe ngaahi 'inivesi felave'i 'o ha mahu'inga 'oku tatau pe 'ikai ma'ulalo ange 'i he 30% 'o e mahu'inga fakakatoa 'o e ngaahi koloa 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'a ia 'oku ha 'i he 'ene fakamatala pa'anga fakamuimui taha kuo 'atita'i; pe
 - (g) kau ki ha aleapau ke fokotu'u 'a hono fakahoko ha ngaue fakataha.”.

10 Fakatonutonu 'a e kupu 11

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 11 'o e Tefito'i Lao –

- (a) 'aki hono tamate'i 'a e lea ko e "fakamatala fakataumu'a fakakautaha" 'i ha feitu'u pe 'oku ha ai 'i he kupu ni pea fetongi 'aki 'a e lea ko e "palani pisinisi"; pea
- (b) 'i he palakalafi 11(1)(a) 'aki hono tamate'i 'a e lea ko e "kupu 18(4), (a) – (f)" 'i he laine faka'osi pea fetongi 'aki 'a e lea ko e "kupu-si'i 18(4)".

11 Kupu 11A fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu 11A fo'ou 'i he hili pe 'a e kupu 11 lolotonga 'o pehe –

"11A Ngaahi fiema'u 'a e taha ma'u 'inasi

- (1) 'E ngofua ki he Minisita 'i he fakahoko 'ene ngaahi mafai 'i he fekau'aki mo e kaunga 'a e Pule'anga 'i he ngaahi pisinisi 'a e pule'anga 'i he Lao ni, 'i ha tohi ki he pisinisi 'a e pule'anga taki taha, ke ne fakaha 'a e ngaahi fiema'u 'a e taha ma'u 'inasi mei he pisinisi 'a e pule'anga ki ha vaha'ataimi pau 'o e pisinisi 'o kau ai 'a e ngaahi me'a ko eni –
 - (a) ngaahi me'a 'a ia 'e fiema'u ki ai 'a e 'uluaki loto ki ai 'a e taha ma'u 'inasi;
 - (b) Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue ki hono pule'i 'o e pisinisi 'a e pule'anga;
 - (c) ngaahi fetu'utaki 'oku fiema'u mo e fale'i fakalao ke ma'u mai kimu'a 'i hono fakahoko 'a e ngaahi aleapau ngaue lalahi; mo e
 - (d) ngaahi fatongia fakafalala 'a e kau talekita.
- (2) 'Oku 'ikai fokotu'u 'i he tohi 'o e fiema'u 'a e taha ma'u 'inasi 'i he kupu-si'i (1) ha ngaahi ngafa fakalao 'i he konga 'o e taha ma'u 'inasi pe ko e pisinisi 'a e pule'anga ka 'oku fakataumu'a ke –
 - (a) faka'uhinga'i mo pou pou'i ha va ngaue lelei mo fetokoni'aki; mo
 - (b) 'oatu ha makatu'unga 'o e aleapau 'i he vaha'a 'o e taha ma'u 'inasi mo e pisinisi 'a e pule'anga ki he taumu'a 'a e kautaha 'o kau ai 'a e ngaahi fiema'u tu'unga ma'olunga 'o e taha ma'u 'inasi, ngaahi me'a fakalukufua mo e ngaahi fokotu'utu'u mahu'inga."

12 Kupu 11B fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu 11B fo'ou ko eni 'i he hili pe 'a e Konga IV – Kau Talekita, 'o pehe –

“11B 'UHINGA'i lea 'o e Konga IV

Koe'uhi ko e ngaahi taumu'a 'o e Konga ni, tukukehe ka fiema'u ha 'uhinga kehe 'i hono tu'unga –

“mo'ua hulu” 'oku kau heni 'a e pa'anga 'ikai lava 'o totongi;

“tu'unga ta'efe'unga” 'oku kau heni 'a e 'ikai ke ma'u ha 50% 'o e ngaahi fakataha poate 'i he ta'u fakapa'anga, 'ikai lelei 'a e fetu'utaki, pe si'i hifo 'i he 30% 'a e sivi'i 'a e tu'unga fakahoko ngaue;

“tu'unga ta'emalava” 'oku 'uhinga ki he 'ikai malava ke fakahoko 'a e ngaahi ngaue mo e ngaahi fatongia koe'uhi ko e puke pe lavea;

“ta'etokanga ki he fatongia” 'oku 'uhinga ki he maumau'i 'a e ngaahi fatongia 'a e talekita; mo e

“tu'unga ta'etaau” 'oku 'uhinga ki he maumau'i 'o e tu'utu'uni faka'ulungaanga 'a e kau talekita 'oku tu'utu'uni 'i he Ngaahi Tu'utu'uni.”

13 Kupu 13A mo e 13B fo'ou

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu 13A fo'ou 'i he hili pe 'a e kupu 13 lolotonga 'o pehe –

“13A Ngaahi fatongia fakalukufua 'a e Kau Talekita

(1) 'I he 'ikai fakangatangata ha tu'utu'uni 'i he Lao ni, pea 'i hono fakahoko 'o 'ene ngaahi mafai mo fakahoko 'a 'ene ngaahi fatongia, kuo pau ki ha talekita 'o ha pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki ke fakahoko 'a e ngaahi founa fakapotopoto ke fakapapau'i 'oku –

(a) faipau 'a e pisinisi 'a e pule'anga mo e kautaha fekau'aki taki taha ki he kupu 4; mo

(b) faipau 'a e pisinisi 'a e pule'anga mo e kautaha fekau'aki taki taha ki he lao mo e konisitutone 'oku ala ngaue'aki.

(2) 'Oku maumau'i 'e ha talekita 'o ha pisinisi 'a e pule'anga 'a e kupu ni kapau –

(a) 'oku fakatupunga 'e he pisinisi 'a e pule'anga, pe ko ha kautaha fekau'aki 'o e pisinisi 'a e pule'anga, ha mo'ua; pea

(b) pe –

(i) 'oku 'ikai lava 'a e pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o totongi kotoa 'enau ngaahi mo'ua 'i he taimi ke totongi ai; pe

- (ii) fakatupunga 'a e mo'ua 'oku ne fokotu'u pe 'oku ngalingali ke fokotu'u ha fakatu'utamaki lahi 'e 'ikai lava ai 'a e pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o totongi kotoa 'enau ngaahi mo'ua 'i he taimi ke totongi ai.
- (3) Kapau 'oku maumau'i 'e ha talekita 'o ha pisinisi 'a e pule'anga 'a e kupu-si'i (2) 'oku kaunga mo ala mo'ua lahi, mo e pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki, ki hono totongi 'o e mo'ua tukukehe ka 'oku ne fokotu'u –
 - (a) ko e mo'ua na'e fakatupunga 'o 'ikai kau ki ai 'a 'ene mafai pe loto ki ai mahino pe faka'uhinga'i; pe
 - (b) 'i he taimi na'e fakatupunga 'a e mo'ua, ko e talekita 'i he hili ha faka'eke'eke totonu, na'e 'ikai 'i ai ha 'uhinga fakapotopoto ke tui 'oku ngaue'aki 'a e kupu-si'i (2)(b).
- (4) Kuo pau ki ha talekita pe taha ngaue 'o ha pisinisi 'a e pule'anga, pe 'o ha kautaha fekau'aki 'o ha pisinisi 'a e pule'anga ke 'ikai –
 - (a) ngaue'aki ta'etotonu 'a hono tu'unga; pe
 - (b) 'o 'ikai ke fakangatangata 'a e palakalafi (a) –
 - (i) 'ikai ngaue'aki ta'etotonu 'a e fakamatala 'oku ne ma'u koe'uhi ko hono tu'unga ke ma'u ha lelei kiate ia pe ki ha taha kehe; pe
 - (ii) ke uesia 'a e tu'unga malava 'a e pisinisi 'a e pule'anga pe 'o e kautaha fekau'aki ke fakahoko 'enau ngaahi ngaue pe uesia ha taha kehe, 'oku hoko atu 'a e fatongia ko eni 'i he hili 'a e 'ikai toe hoko 'a e taha ko eni ko ha talekita pe taha ngaue.
- (5) Kapau 'oku maumau'i, pe 'oku kau ki ha maumau'i, 'o e kupu ni, kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki ke 'eke ha totongi huhu'i mei he taha ko ia ki ha mole ne hoko ki he pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki koe'uhi ko e maumau ko ia.
- (6) 'I he kupu ni, 'oku 'ikai fakangatangata 'a e "lelei" mo e "uesia" ki he lelei pe uesia fakapa'anga.

13B Ngaahi Malu'i Mole 'a e Talekita

- (1) Kuo pau ki ha pisinisi 'a e pule'anga ke 'ikai –
 - (a) faka'atā ha talekita 'o e pisinisi 'a e pule'anga mei ha mo'ua 'oku totonu ke ne totongi ki he pisinisi 'a e pule'anga ko ia ko e talekita 'o e pisinisi 'a e pule'anga; pe
 - (b) malu'i ha talekita 'o fekau'aki mo ha mo'ua ki he pisinisi 'a e pule'anga ko ia, pe ki hono kautaha fekau'aki; pe

- (c) tukukehe ange 'i hono fakangofua 'i he kupu-si'i (3), malu'i ha talekita fekau'aki mo ha mo'ua ki ha taha kehe ange mei he pisinisi 'a e pule'anga pe ha kautaha fekau'aki 'a e pisinisi 'a e pule'anga.
- (2) Kuo pau ki ha kautaha fekau'aki 'o e pisinisi 'a e pule'anga ke 'ikai –
- (a) faka'atā ha talekita 'o e kautaha fekau'aki mei ha ha mo'ua 'oku totonu ke ne totongi ki he kautaha fekau'aki ko ia ko e talekita 'o e kautaha fekau'aki;
- (b) malu'i ha talekita 'o e kautaha fekau'aki 'o fekau'aki mo ha mo'ua 'oku totonu ke ne totongi ki he kautaha fekau'aki, ki ha kautaha fekau'aki kehe 'a e pisinisi 'a e pule'anga pe ki he pisinisi 'a e pule'anga;
- (c) malu'i ha talekita 'a e pisinisi 'a e pule'anga pe ki ha kautaha fekau'aki kehe 'o e pisinisi 'a e pule'anga, fekau'aki mo ha mo'ua 'oku totonu ke totongi ki ai pe ki ha kautaha fekau'aki kehe 'o e pisinisi 'a e pule'anga; pe
- (d) tukukehe ange 'i hono fakangofua 'i he kupu-si'i (3), malu'i ha talekita 'o fekau'aki mo ha mo'ua 'oku totonu ke totongi ki ha taha kehe ange mei he pisinisi 'a e pule'anga pe ha kautaha fekau'aki 'o e pisinisi 'a e pule'anga.
- (3) 'E ngofua ki ha pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o ha pisinisi 'a e pule'anga, 'aki 'a e fakangofua tohi 'a e Minisita, ke ne malu'i ha talekita 'o e pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o fekau'aki mo e mo'ua 'o e talekita ki ha taha kehe ange mei he pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o e pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'o e pisinisi 'a e pule'anga 'o kapau pe –
- (a) ko e mo'ua na'e tupu mei ha ngaue pe ta'efakahoko ngaue 'a e talekita 'i hono tu'unga ko ia; pea
- (b) ko e fakahoko 'a e ngaue pe ta'efakahoko ngaue na'e fakahoko ia 'i he ngaue lelei mo e tokanga fe'unga.
- (4) Kuo pau ke ngaue'aki 'a e kupu ni ki he kau 'Ofisa Pule Ngaue 'o e ngaahi pisinisi 'a e pule'anga.”.

14 Fakatonutonu 'a e kupu 14

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 14 'o e Tefito'i Lao 'o pehe –

- (a) 'i he kupu-si'i (4) 'aki hono –
- (i) tamate'i 'a e lea “pe” 'i he ngata'anga 'o e palakalafi (c);
- (ii) fakahu 'a e lea “pe” 'i he ngata'anga 'o e palakalafi (d); mo

- (iii) fakahu 'a e palakalafi (e) fo'ou ko eni 'i he hili pe 'a e palakalafi
(d) lolotonga –
- “(e) mo'ua ki he –
- (i) fuakava loi;
 - (ii) hia fekau'aki mo e anga ta'etotonu; pe
 - (iii) hia kehe 'oku ala mo'ua ki ha vaha'ataimi nofo popula ko e ta'u 'e 2 pe lahi ange.”.
- (b) 'i he kupu-si'i (5) 'aki hono fetongi 'a e kupu'i lea “ta'u 'e 3” 'aki 'a e
“ta'u 'e 4”;
- (c) 'i he kupu-si'i (6) 'aki hono fakapekia 'a e kupu-si'i (6) lolotonga pea
fetongi 'aki 'a e kupu fo'ou ko eni –
- “(6) Kuo pau ke to'o 'e he Minisita ha talekita mei he lakanga koe'uhi
ko e –
- (a) tu'unga ta'etaau
 - (b) tu'unga ta'emalava
 - (c) mo'ua hulu
 - (d) ta'etokanga ki he fatongia
 - (e) tu'unga ta'efe'unga
 - (f) 'ikai tokoni ke faipau 'a e pisinisi 'a e pule'anga ki he
taumu'a tefito; pe
 - (g) ha liliu 'e tu'utu'uni 'e he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e
Kapineti.”; pea
- (d) 'aki hono fakahu atu 'a e tu'utu'uni fo'ou ko eni ko e kupu-si'i (8) fo'ou
–
- “(8) Neongo 'a e to'o 'i he kupu-si'i (6) mo e (7), kuo pau ke ngata 'a
e fakanofu 'o ha talekita pea kuo pau ki he talekita ke ne faka'ata
'i he taimi pe ko ia 'a e tu'unga 'i he –
- (a) kakato 'a e taimi 'o 'ene fakanofu;
 - (b) 'ene fakafisi;
 - (c) ta'efakalao 'a e fakanofu 'i he kupu 30;
 - (d) fakata'e'aonga'i ia 'i he kupu-si'i (4);
 - (e) mo'ua ki he –
 - (i) fuakava loi;
 - (ii) hia fekau'aki mo e anga ta'etotonu; pe
 - (iii) hia kehe 'oku ala mo'ua ki ha vaha'ataimi nofo
popula ko e ta'u 'e 2 pe lahi ange ; pe
- (f) 'i ha ngaahi makatu'unga kehe 'oku tu'utu'uni 'i he ngaahi
tu'utu'uni.”.

15 Fakatonutonu 'a e kupu 16

- (1) 'Oku fakatonutonu 'a e kupu-si'i 16(1) 'o e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e kupu'i lea ko e "Fakataata ki he Lao ni," kimu'a 'i he kupu'i lea ko e "ha poate", 'i he laine 'uluaki.
- (2) 'Oku fakatonutonu 'a e palakalafi 16(1)(c) 'o e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu 'a e tu'utu'uni ko eni 'i he ngata'anga 'o e palakalafi –
 "ka kuo pau ko e lisi, fakatau atu, mokisi, fakamo'ua'i pe ha 'ave 'o ha kelekele pe ha kaunga ki ha kelekele 'oku ma'u 'i he pe puke 'e ha pisinisi 'a e pule'anga pe kautaha fekau'aki 'i he 'ikai loto ki ai 'a e Kapineta kuo pau ke ta'e'aonga mo ta'efakalao.";
- (3) 'Oku fakatonutonu 'a e palakalafi 16(1)(d) 'o e Tefito'i Lao 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea ko e "fakamatala fakataumu'a fakakautaha" pea fetongi 'aki 'a e kupu'i lea ko e "palani pisinisi".

16 Fakatonutonu 'a e kupu 18

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 18 'o e Tefito'i Lao 'aki hono –

- (a) fakahu 'a e kupu-si'i (3) fo'ou ko eni –
 "(3) Kuo pau ki he pisinisi 'a e pule'anga ke fakakau 'a e ngaahi ngaue kotoa 'a ia 'e fiema'u ki ai 'a e loto ki ai 'a e Minisita 'i he 'enau palani pisinisi.";
- (b) fakahu 'a e kupu-si'i (7) fo'ou ko eni –
 "(7) Kuo pau ke feinga 'a e poate 'o e pisinisi 'a e pule'anga ke –
 (a) fakahoko 'a e palani pisinisi aofangatuku kuo fakamo'oni mo tali; mo
 (b) fakapapau'i 'oku 'ikai ke fakahoko ha me'a 'oku fepaki mo e palani pisinisi.";
- (c) tamate'i 'a e kupu'i lea "Fakamatala fakataumu'a fakakautaha" mei he 'ulu'i tohi 'o e kupu 18 'i he tatau faka-Tonga pe, pea fetongi 'aki 'a e kupu'i lea "Palani Pisinisi"; mo
- (d) 'i he kupu-si'i (4) 'aki hono fakahu 'a e kupu'i lea "'o kau ki ai 'a e fakakaukau'i 'o e ngaahi fiema'u 'a e taha ma'u 'inasi" 'i he hili 'a e lea "tiviteni fakata'u" 'i he palakalafi (g).

17 Fakatonutonu 'a e kupu 20

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 20 'o e Tefito'i Lao 'aki hono –

- (a) 'i he kupu-si'i (1)(a) 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea "mahina 'e 3" pea fetongi 'aki 'a e kupu'i lea "mahina 'e 2";

- (b) 'i he kupu-si'i (1)(b) 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea ko e "'i loto he mahina 'e 6 mei he ngata'anga 'o e ta'u fakapa'anga" pea fetongi 'aki 'a e kupu'i lea "'i loto he mahina 'e 3 mei he fakahoko 'o e lipooti 'i he palakalafi (a) 'o e kupu-si'i ni"; mo
- (c) 'aki hono fakahu 'a e kupu-si'i (3) fo'ou 'i he hili 'a e palakalafi (2)(c) 'o pehe –
- “(3) Kuo pau ko e ngaahi lipooti fakapa'anga, ngaahi fakamatala fakapa'anga kuo 'atita'i mo ha ngaahi fakamatala felave'i 'oku fiema'u 'e he Lao ni ke teuteu'i 'o fakatatau ki he ngaue faka'akauni 'oku ngaue'aki fakalukufua.”.

18 Fakatonutonu 'a e kupu 21

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 21 'o e Tefito'i Lao 'o pehe –

- (a) fakapekia 'a e kupu-si'i 21(2) pea fetongi 'aki 'a e tu'utu'uni ko eni –
- “(2) Kuo pau ko e ngaahi tu'unga totongi tiviteni 'oku fokotu'u 'e he Minisita ke fakahu ke tali 'e he Kapineti kimu'a ha talanoa mo e Poate.”;
- (b) fakapekia 'a e kupu-si'i 21(3) pea fetongi 'aki 'a e tu'utu'uni ko eni –
- “(3) Kuo pau ke fakataha 'a e poate mo e Minisita 'i loto 'i he mahina 'e 6 'i he hili 'a e ngata 'a e ta'u fakapa'anga kotoa pea felotoi ki he ngaahi tu'unga 'i he kupu-si'i 21(2) 'a ia kuo pau ke totongi 'aki 'a e tiviteni 'o e ta'u ko ia.”; mo
- (c) fakahu 'a e kupu-si'i 21(4) fo'ou 'o pehe –
- “(4) Kuo pau ke totongi 'a e tiviteni ki he 'Akauni Pa'anga Hu Mai Fakalukufua pe tukukehe ka felotoi kehe 'i he kupu-si'i 21(3).”.

19 Fakatonutonu 'a e kupu 22

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 22 'o e Tefito'i Lao 'aki hono –

- (a) fakapekia 'a e kupu-si'i (1) pea fetongi 'aki eni –
- “(1) Kuo pau ki he Minisita 'i he 'ene ma'u 'a e ngaahi lipooti fakata'u 'o e pisinisi 'a e pule'anga takitaha ke fakahu ki he Kapineti 'i loto 'i he mahina 'e 1 'ene ma'u, pea 'e ngofua ke ne 'oatu 'a e lipooti ko ia ki he Fale Alea 'i hano fiema'u.”; pea
- (b) fakatonutonu 'a e kupu-si'i (2) 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea “ha Nusipepa Tonga” pea fetongi 'aki 'a e kupu'i lea “nusipepa 'o 'ikai si'i hifo 'i he 2 'oku tufaki fakalukufua pea tufaki ma'u pe 'i Tonga pe 'i he ngaahi uepisaiti 'oku lau 'e he Poate 'oku fe'unga.”.

20 Fakatonutonu 'a e kupu 26

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 26 'o e Tefito'i Lao –

- (a) 'i he kupu-si'i 26(2) 'aki hono fakahu 'a e lea "mo e" 'i he hili 'a e palakalafi (c) lolotonga; mo
- (b) 'i he palakalafi 26(2)(d) 'aki hono tamate'i 'a e kupu'i lea "fakamatala fakataumu'a fakakautaha" pea fetongi 'aki 'a e "palani pisinisi".

21 Fakatonutonu 'a e kupu 28

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 28 'o e Tefito'i Lao 'aki hono tamate'i 'a e kupu-si'i (1) lolotonga pea fetongi 'aki 'a e kupu fo'ou ko eni –

- “(1) Kuo pau ki he Minisita, 'i he loto ki ai 'a e Kapineta ke ne fakahoko 'a e hiki kotoa pe ngaahi faka'inasi ki he pisinisi 'a e pule'anga fakatatau ki he kupu 7.”.

22 Fakatonutonu 'a e kupu 32

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 32 'o e Tefito'i Lao 'aki hono tamate'i 'a e kupu lolotonga 'i hono fakakatoa pea fetongi 'aki 'a e kupu 32 fo'ou ko eni –

- “(1) 'E ngofua ke fokotu'u pe hoko atu ha kau ngaue fakapule'anga ko ha Talekita 'i ha pisinisi 'a e pule'anga mo e/pe kautaha fekau'aki.
- (2) 'E ngofua ke fokotu'u ha kau ngaue fakapule'anga 'i he kupu-si'i (1) ko ha Sea 'o ha pisinisi 'a e pule'anga.”.

23 Fakatonutonu 'a e Tepile

'Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakapekia 'a e Tepile lolotonga pea fetongi 'aki 'a e Tepile fo'ou ko eni –

- “
 1. Ports Authority Tonga
 2. Tonga Airports Limited
 3. Tonga Broadcasting Commission
 4. Tonga Communication Corporation Limited
 5. Tonga Post Limited
 6. Tonga Power Limited
 7. Tonga Water Board
 8. Waste Authority Limited
 9. Tonga Asset Managers & Associates Limited
 10. Tonga Market Corporation Limited
 11. Friendly Islands Shipping Agency

12. Tonga Cable Limited.”.

Na'e tali 'i he Fale Alea 'i he 'aho 'o 2021

FAKAMATALA FAKAMAHINO

(‘Oku ‘ikai hoko ‘a e ngaahi fakamatala ni ko ha konga ‘o e Lao Fakaangaanga ka
‘oku fakataumu‘a pe ke fakamatala‘i ‘a hono taumu‘a mo hono ngaue‘aki)

Ko e taumu‘a ‘o e Lao Fakaangaanga ni ke fakalelei‘i ‘a e ngaahi tafa‘aki ‘o e Lao ‘i
he Lao lolotonga. Kuo fakamahino mei he Potungaue ki he Ngaahi Pisinisi ‘a e
Pule‘anga koe‘uhi ko ‘enau ngaahi taukei fengaue‘aki mo e ngaahi sino fakakautaha
pisinisi ‘a e pule‘anga, ‘a e ngaahi ‘elia tefito ‘oku fiema‘u ai ke fakalelei‘i ‘a e Lao.
Ko e ngaahi kupu ko eni ‘oku fokotu‘u atu ‘oku ‘ikai ngata pe ‘i he ‘ene fokotu‘u mai
ha ngaahi kupu fo‘ou ka ‘oku ne toe fakamahino lelei ange ‘a e ngaahi kupu lolotonga.

Hon. Rev. Dr Pohiva Tu‘i‘onetoa

Minisita ki he Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule‘anga